

Секція 7. ПРОБЛЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ НА РЕАЛІЗАЦІЮ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОЕКТІВ

*Камінська Т.Г.,
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна*

СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ КРУГООБОРОТУ КАПІТАЛУ ЯК ПЕРЕДУМОВА СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Загальна величина капіталу підприємства, який постійно обертається, є динамічною величиною та змінюється під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників. Тому, зважаючи на те, що капітал є джерелом формування активів підприємства, а його кругообіг - джерелом збільшення обсягів активів та формування прибутку, його зміни не повинні бути стихійними, а мають чітко регулюватись у процесі системного управління діяльністю підприємства. Разом з тим, ефективне управління капіталом та його кругообігом неможливе без ґрунтовного контролю за змінами його величини та структури.

Контроль кругообігу капіталу являє собою систему, що забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках цієї діяльності підприємства, своєчасне виявлення відхилень її фактичних результатів від очікуваних і прийняття оперативних управлінських рішень, що забезпечують її нормалізацію. В складі механізмів управління кругообігом капіталу важлива роль відводиться системам і методам його внутрішнього контролю. Внутрішній контроль кругообігу капіталу являє собою організований підприємством процес перевірки господарських операцій на всіх етапах руху капіталу підприємства з метою реалізації розробленої стратегії та намічених показників поточних і оперативних планів.

В сучасних умовах розвитку бізнесу актуальним завданням стає підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання за допомогою формування комплексного організаційно-методичного механізму внутрішнього контролю кругообігу капіталу та відповідного його інструментарію. Варто відмітити недостатнє організаційне та методичне забезпечення внутрішнього контролю кругообігу капіталу, що проявляється у безсистемності викладення необхідних аспектів організації контролю, відсутності пояснень щодо застосування тих або інших прийомів та процедур при вивченні та оцінці системи бухгалтерського обліку, нерозробленості порядку узгодження даних різних джерел інформації. Необхідність приведення у дію всіх важелів організаційного механізму внутрішнього контролю кругообігу капіталу у відповідність до вимог сучасної теорії та практики, нерозробленість методичних питань його здійснення, свідчать про актуальність та практичну значимість даної проблеми.

Побудова системи контролю на підприємстві в будь-якій функціональній його формі, включаючи і внутрішній контроль кругообігу капіталу, повинна базуватися на певних принципах, з яких варто виділити наступні:

1. Направленість системи контролю на реалізацію розробленої стратегії підприємства.
2. Багатофункціональність контролю.
3. Орієнтованість контролю на кількісні стандарти.
4. Відповідність методів контролю специфіці методів аналізу та планування.
5. Своєчасність операцій контролю.
6. Гнучкість побудови контролю.
7. Простота побудови системи контролю.
8. Економічність контролю.

Виходячи із перерахованих принципів контроль кругообігу капіталу підприємства будуватиметься за такими етапами (рис. 1):

Рис. 1. Зміст і послідовність етапів побудови системи контролю кругообороту капіталу підприємства

Джерело: власна розробка автора

Особливої уваги суб'єктів контролю потребує розробка методології контролю. Методологія контролю – це система застосування різноманітних методів, способів і прийомів наукового пізнання (принципів, законів та категорій), а також наука (вчення) про цю систему. На думку Т.А. Бутинець суттєвих відмінностей між методами дослідження та методами практичного здійснення контролю немає [1, с. 50]. Тому методи контролю кругообороту капіталу можна узагальнити у такому вигляді (рис.2):

Рис. 2. Класифікація методів господарського контролю

Джерело: побудовано автором на основі джерел [1], [2], [3]

Таким чином, система контролю на підприємстві повинна створювати умови для застосування різних його форм і методів. Виконання процедур узгодження інформації щодо стану та руху капіталу у розрізі виявлених елементів та контрольних точок за допомогою наведених прийомів буде сприяти формуванню достовірної та якісної інформації щодо надійності діючих систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю.

Література: 1. Бутинець Т.А. Розвиток науки господарського контролю: проблеми теорії, методології, практики [наукова доповідь за дисертацією на здобуття наукового ступеня доктора екон. наук, 08.00.09.] / Т.А. Бутинець. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – 100 с. 2. Мних Є.В. Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства : [монографія] / Є.В. Мних, А.Д. Бутко, О.Д. Большакова, Г.О. Кравченко, Г.І. Никонович / [за ред. проф. Є.В. Мниха]. – К. : Вид-во КНТЕУ, 2005. – 232 с. 3. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія : підручн. / Б.Ф. Усач. – [Вид. 4-ге, перероб. та доп.]. – К. : Вид-во "Знання-Прес", 2002. – 253 с.

Кірейцева Г.В.,
ст. викладач кафедри екології
Житомирського державного технологічного університету,
м. Житомир, Україна

ВИТРАТИ ПО ОПЕРАЦІЯХ З АТМОСФЕРНИМ ПОВІТРЯМ: СУТНІСТЬ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ

Охорона атмосферного повітря для забезпечення стійкого розвитку економіки посідає одне з пріоритетних місць в програмних документах. Встановлено, що забруднення атмосферного повітря містить в собі загрозу не тільки здоров'ю людей, але й завдає великого економічного збитку. Це зумовлює необхідність пошуку нових економічних інструментів в галузі охорони атмосферного повітря, так як функціонування існуючих не дає повної, зіставної інформації про всі аспекти негативного впливу промислових підприємств на атмосферне повітря. Законодавство України містить інформацію рекомендаційного характеру щодо охорони атмосферного повітря. Одним із інструментів для здійснення зазначених рекомендацій є бухгалтерський облік операцій з атмосферним повітрям.

В загальній сукупності екологічних витрат підприємства можна виділити витрати по операціях з атмосферним повітрям, як об'єкт бухгалтерського обліку. Це пов'язано з тим, що витрати на встановлення очисного обладнання для вловлювання і знешкодження забруднюючих речовин із газів, що відходять від технологічних агрегатів і вентиляційного обладнання; витрати на обслуговування та підтримку в робочому стані обладнання; витрати на капітальний ремонт та інші витрати спрямовані на запобігання, зменшення чи ліквідацію забруднення атмосферного повітря є частиною екологічних витрат підприємства щодо охорони атмосферного повітря та зменшення шкідливого впливу на нього. Проаналізувавши статистичні дані, встановлено, що підприємства витрачають значну частину коштів на охорону атмосферного повітря і зменшення кількості парникових газів. Але, у зв'язку з відсутністю ведення бухгалтерського обліку екологічних витрат, які не виокремлюються із загальної сукупності витрат, неможливо виділити витрати по операціях з атмосферним повітрям. Важливою передумовою організації бухгалтерського обліку екологічних витрат по операціях з атмосферним повітрям має бути їх чітка економічно обґрунтована та функціональна класифікація, яка на сьогодні не розроблена. Провівши аналіз існуючих підходів до класифікації екологічних витрат, була розроблена власна класифікація екологічних витрат по операціях з атмосферним повітрям, що є важливою умовою побудови бухгалтерського обліку цих витрат, так як визначає межі та рамки екологічної діяльності по охороні атмосферного повітря та запобігання зміни клімату. Так, класифікувати витрати по операціях з атмосферним повітрям пропонується за наступними ознаками: за видами діяльності, за характером впливу на атмосферне повітря, за джерелами фінансування (рис.1).

За видами діяльності екологічні витрати по операціях з атмосферним повітрям можуть бути: Операційні: виникають у процесі звичайної діяльності підприємства і пов'язані з охороною атмосферного повітря. Специфіка таких витрат полягає в тому, що вони можуть виникати у всіх видах діяльності. Причини такого положення спричинені технологічними і організаційними особливостями підприємства. Інвестиційні: витрати по створенню нових, реконструкції та модернізації вже існуючих споруд і устаткування, які використовуються виключно для зменшення негативного впливу виробничого процесу на атмосферне повітря і з метою запобігання змінам клімату. Фінансові: витрати, що виникають у результаті обслуговування отриманих кредитів для здійснення екологічної діяльності з охорони атмосферного повітря і зміни клімату.

Операційні, інвестиційні та фінансові екологічні витрати по операціях з атмосферним повітрям необхідно розподіляти за напрямками екологічної діяльності. Такий розподіл необхідний для виокремлення витрат в системі бухгалтерського обліку підприємства пов'язаних із заходами щодо запобігання змінам клімату. За характером впливу на атмосферне повітря витрати поділяються на:

✓ витрати на запобігання забрудненню атмосферного повітря і збереження клімату, які пов'язані з: встановленням очисних споруд з подальшою утилізацією вловлюваних речовин; установленням та реконструкцією обладнання для очищення газопилового потоку, тощо.